

OÇİDEP

MODÜL 2

TAKLİT BECERİLERİ

- Nesneli Büyük Kas Becerilerinin Taklidi
- Nesnesiz Büyük Kas Becerilerinin Taklidi
- Küçük Kas Becerilerinin Taklidi

TAKLİT BECERİLERİ

Taklit , hem bir öğrenme hem de sosyalleşme aracıdır.Otizm tanılı çocuklar başkalarını taklit etmeden büyük yetersizlik gösterirler.Bu yüzden taklit becerileri sistematik öğretim süreciyle otizmlili çocuklara öğretilmelidir.

- Taklit becerilerinde gözlenen yetersizlik, otizm tanısının başlı başına tanımıdır.
- Taklit becerilerindeki yetersizlik, iletişim,oyun,ortak dikkat becerilerindeki yetersizliğin kaynağıdır.
- 2 yaşında gösterilen taklit becerisi yeteneği,4 yaşındaki dil gelişimi düzeyini etkiler.

AMAÇ

Taklit becerilerinin son hedefi,çocuklara genellenmiş bir taklit becerisi yeteneği kazandırmaktır.Genellenmiş bir taklit becerisine sahip çocuk yeni karşılaştığı durumları,davranışı; model,ipucu,pekiştirme olmadan taklit ederek öğrenebilir.

TAKLİT BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

Çocuklar nesnelere bir şeyler yapmaktan keyif aldığı ve nesnelere pekiştirici özellikler taşıdığı için;taklit becerilerine nesnelere başlanır.Nesnelere yapılan şeyler daha ayırt edicidir.Çıkan sesler davranışın yapıldığı hakkında doğal dönüt verir.

NESNELERLE YAPILAN BÜYÜK KAS BECERİLERİNİN TAKLİDİ

- Bir ya da bir kaç nesne kullanılır.
- Tek basamaklı taklit becerisidir.
- Çubuğa halka takma gibi tek hareket içerebilirken, sopayla davula vurma gibi aynı hareketin bir kaç kez tekrarı şeklinde de olabilir.
- Çocuğun aşına olduğu nesnelere kullanmaya özen gösterin.
- Çocuğa nesnelere arasında seçim fırsatı sunun.Bu sayede motivasyonu artar.
- Başlangıçta , ilk ayrık deneme sürecinin 4-5 deneme (2 dk) şeklinde olması ve hemen ardından 1-2 dk oyun zamanı verme şeklinde olması gerekir.Gittikçe 5 dk kadar oturma süresi arttırılır.
- Oyun zamanının geldiğini “oyun zamanı” diyip hemen çocuğu oyun alanına yönlendirerek haber verin.Oyun zamanını başarılı bir denemeden hemen sonra verin.Asla başarısız bir deneme ya da öfke nöbetinden sonra oyun zamanı vermeyin.
- Yan yana oturma hem daha kolay fiziksel ipucu sunmanızı sağlar hem de çocuğun kaçmasını engeller.Ancak , öğretim daha kolay olacaksa, çocuğun çaprazına ya da karşısına oturmakta da sakınca yoktur.

AŞAMA 1

- İlk beceri kovaya küp atma becerisidir.
- 1 plastik kova ve çocuğun rahat tutabileceği 2 eş küp hazırlayın.
- Masanın üstüne kovayı,kovanın 2 yanına da küpleri koyun.(biri sizden tarafta,diğeri çocuğun tarafında.İkisi de kovaya eşit mesafede olsun)
- Çocuğun dikkatinin masada ya da araçlarda olduğu bir an yakalayıp "böyle yap" yönergesini verin. Aynı anda önünüzde duran küpü kovaya atın.Küpü atarken, çocuğun göz hizasından geçirmeye çalışın.
- Hemen ardından çocuğun önünde duran küpü,tam fiziksel yardımla çocuğa attırın.
- Hemen yiyecek ve sözel pekiştireç ile pekiştirilir.
- *Denemeler ilerledikçe ipuçlarını silikleştirmeyi unutma.*

4-5
DENEME
YAP

1-2 dakika oyun zamanı verildi. Ardından,

- "Buraya gel" komutunu verip oturttuktan sonra ikinci öğretim oturumunu başlatın.En son kaldığınız ipucu ile devam edin.
- Deneme sayısını arttırın.Örneğin 6-7 ye çıkarın.

ÖLÇÜT: 5/5 ya da 9/10 ipuçsuz doğru tepkide bulunmasıdır. Araya giren oyun zamanlarından sonra kaldığınız yerden saymaya devam edin.

Yoklama Denemeleri

- Birkaç öğretim oturumda 5-6 denemeden sonra yoklama denemesi yapın.(sadece yönerge verin) 2-3 saniye bekleyin.Çocuk kendi yaparsa çok yoğun şekilde pekiştirin.Bir sonraki denemede de ipucu sunmayın.Eğer 2-3 saniye içinde yerine getirmezse,kaldığınız ipucuyla devam edin.

İpucu Silikleştirme

- Denemeler ilerledikçe ipuçlarını silikleştirin.Silikleştirmeyi şu şekilde yapın:
- "Elinin üstünden sıkıca tutup,tam fiziksel yardım ile küpü aldırıp,kovaya attır.
- "Bilek ya da koldan tutarak kısmi fiziksel yardım ile küpü aldırıp,kovaya attır.
- "Bilek yada koldan tutup, çocuğun elini küpün üstüne götür.
- "Jest ipucuyla parmak ile küpü işaret et.
- "Jest ipucuyla gözler ile küpü işaret et.
- **Silikleştirme bireysel farklılıklara göre yapılır.

Pekiştireç Seyrekleştirme

- Denemeler ilerledikçe pekiştireci seyrekleştirin.Ayrımlı pekiştireç kullanın.
- Seyrekleştirmeyi birkaç doğru tepkinin ardından; ayrımlı pekiştireci ise,ipuçsuz yaptığı tepkileri daha fazla pekiştirerek yapın.

MODÜL 2

Ölçüte ulaşıncı Genelleme çalışmalarına geç,

- Araçların masadaki konumlarını değiştirip, konumdan doğan ipuçlarını ortadan kaldırın.
- Bir süre sonra masa dışında başka bir şeyin üstünde çalışın.
- Son olarak başka bir araç seti kullanın.
- Bu değişikliklerden sonra çocuğun tepkilerinde yanlılık ya da gecikme olursa, minimum ipucu sunarak tepkiyi yaptırın. Sonra bu ipucunu da silikleştirin.
- 1. beceride edinim gerçekleştirildikten sonra 2. beceriyi çalışın. Ancak bir yandan da birinci becerinin konum, yer, araç genellemelerine çalışmaya da devam edin.
- Genelleme ölçütü: 5/5 ya da 9/10

AŞAMA 2

- 1. Aşamadan kesinlikle çok farklı bir taklit becerisi olmalıdır.
- Ayaklı çubuğa halka takma en uygundur.
- 1 çubuk ve 2 eş halka hazırlayın.
- Aşama 1'deki gibi oturun.
- Kova küp düzeni gibi, halka çubuk düzeni kurun.
- Aşama 1 gibi uygulama yapın.
- 4-5 deneme yapın ; 1-2 dk oyun zamanı verin.
- Ölçüte ulaşın.
- Bu arada birinci becerinin genellemesine devam edin.
- Aşama 2'nin ölçütünü karşılayınca, aşama 3'e geçin.

AŞAMA 3

- Bu aşamada kovaya küp atma ve çubuğa halka takma becerilerini karışık olarak verin. Masaya 2 araç setini de koyun.
- İlk denemede "böyle yap" deyin ve küpü kovaya atın. (En son beceri çubuğa halka takma olduğu için, çocuk halkaya uzanabilir. Bunu engelleyin.)
- Yanlış yaparsa pekiştireç vermeyin. "Hayır" ya da "tekrar dene" deyip deneme oturumuna devam edin.
- Kovaya küp atmada 3 kez ipuçsuz doğru tepki aldıktan sonra "böyle yap" diyerek önünüzdeki halkayı çubuğa takın.
- Gerektiği kadar ipucu verip halkayı taktırın.
- 3 kez ipuçsuz doğru tepkiden sonra tekrar kovaya küp atmaya geçin.
- 2 kez ipuçsuz doğru tepkiden sonra tekrar çubuğa halka takmaya geçin.
- 2 kez ipuçsuz halka takıldıktan sonra, kovaya küp atma becerisinde ipuçsuz 1 doğru tepki bekleyin.
- Daha sonra 1 kez daha çubuğa halka takma becerisi için ipuçsuz tepki alın.
- Son aşamada ise kestirilemeyen bir sıra ile çalışmaya başlayın. Örneğin: 3 kez kova-küp, 2 kez halka-çubuk-1 kez kova-küp gibi... Ölçüt alın. (kestirilemez sıra)
- Böylece ilk ayırt etme çalışmamızı yapmış olduk.
- 3-3, 2-2, 1-1, kestirilemez sıra sisteminde, çocuk çok hızlı ilerliyorsa; direk olarak kestirilemez sıra ile çalışabilirsiniz.

AŞAMA 3

3 KEZ İLK BECERİ

3 KEZ İKİNCİ BECERİ

2 KEZ İLK BECERİ

2 KEZ İKİNCİ BECERİ

1 KEZ İLK BECERİ

1 KEZ İKİNCİ BECERİ

Kestirilemez Sıra

MODÜL 2

AŞAMA 4

- 3. Beceri olarak oyuncak arabayı ileri geri hareket ettirme seçilir.
- Basit ve el büyüklüğünde 2 eş araba seçin.
- Hiç bir özelliği olmayan arabalar kullanın.
- Tüm basamakları aşama 1 ve aşama 2 ye göre yapın.

AŞAMA 5

- Önce araba sürme ve kovaya küp atma becerilerini karşılaştırın.
- Sonra araba sürme ve çubuğa halka takma becerilerini karşılaştırın.
- Bu süreçleri aşama 3 gibi çalışın.
- Gerektiğinde ipuçlarına geri dönerek doğru tepkiyi garantileyin.
- Son olarak ise 3 beceriyi kestirilemez sırayla verin.
- Kestirilemez sıra için ölçüt alıp,diğer beceriye geçin.

YENİ BECERİLER

- 8-10 tane olmalı
- Seçilen her yeni taklit becerisi için aşama 1-7 arasındaki gibi çalışın.
- Beceri sayısı arttıkça karıştırma denemelerini,en az 4 ,en fazla 6 olacak şekilde yapın.
- Mutlaka genellemelere yer verin.

AŞAMA 6

- 4.beceri olarak sopayla davula vurma çalışılır.
- 1 davul ve 2 eş sopa hazırlayın.
- Aşama 1 gibi süreci yürütün.

AŞAMA 7

- Önce davula vurma ve küp atma becerisini karşılaştırın.
- Sonra davula vurma ve halka takma becerisini karşılaştırın.
- Daha sonra davula vurma ve araba sürme becerisini karşılaştırın.
- Sonra 3'erli setler yaparak çalışın.
- En son aşama dört beceriyi kestirilemez sıra ile çalışmaktır.

YENİ BECERİ ÖRNEKLERİ

- 1.Oyuncak kamyonu eşya yükleme/yük boşaltma
- 2.Bardaktan su içer gibi yapma
- 3.Bardağı ters çevirme
- 4.Oyuncak bebeği beşiğe yatırma
- 5.Oyuncak bebeğe şapka giydirmeye
- 6.Oyuncak bebeği öpme
- 7.Tencere kapağını açma/kapatma
- 8.Oyuncak telefonu kulağa götürme
- 9.Marakas sallama
- 10.Çay bardağını çay tabağına koyma
- 11.Çay kaşığına çay bardağına koyma
- 12.Kağıda damga vurma
- 13.Ses çıkaran oyuncağın düğmesine basma
- 14.Şapka giyme
- 15.Mendille masa silme
- 16.Mendille burun silme
- 17.Oyuncak meyveyi oyuncak bıçakla kesme

- Tek basamaklı becerilerdir.
- Bazı beceriler birkaç kez tekrar edebilir.
- Bu bölümdeki becerilerin öğretimi, nesneli büyük kas becerilerin taklidinin öğretim aşamaları ile aynı yapılıdır.
- Çocukla karşılıklı oturulur.
- Öğretmen ve öğrencinin uzuvlarının karşılıklı olması öğretimi kolaylaştırır.
- Genelleme çalışmalarına yer verilmelidir. Genelleme çalışmalarında ölçüt; en az 2 kişi ve en az 2 ortamda ipuçsuz tepki vermesidir. (5/5 ve ya 9/10)

BİR ELLE DIZE VURMA

- Çocukla dizleriniz hafif değecek şekilde oturun.
- Denemenin başında “böyle yap” diyerek , sağ elinizle sağ dizinize abartılı şekilde vurun. (çocuğun başat eli tarafındaki eliniz ile,o elinizin tarafındaki dizinize)
- Çocuğa da tam fiziksel yardım ile beceriyi yaptırın.
- İpucu silikleştirerek devam edin.
- Ölçüt alın.

AYAĞA KALKMA OTURMA

- Aynı şekilde yapılır.(Bir elle dize vurma gibi)

KARIŞTIRMALAR

- Bir elle dize vurma ve ayağa kalkıp oturmayı nesneli taklitteki aşama 3’e göre yapın.
- (3-3,2-2,1-1 ve kestirilemez sırayla)
- Kestirilemez sıra ölçütü:5/5 ya da 9/10

SÜRECİN DEVAMI

- 3.beceri için,bir kolu havaya kaldırma önerilir.
- 4.beceri olarak iki elle göbeğe vurma önerilir.
- Toplamda 8-10 tane nesnesiz taklit çalışılır.
- Bunların karşılaştırmalarında edinim ve genelleme ölçütü alana dek çalışılır.
- Üzerinde çalışılan her taklit becerisi için önceleri her gün;giderek birkaç günde bir ,son aşamada haftada 1 yer verin.Farklı ortam ve farklı kişilerle genellemeye devam edin.
- Beceriler arttıkça en az 4,en fazla 6 karışık sırayla çalışmalara yer verin.Çocuğun 1 oturumda 20-25 deneme yapabilecek gücü varsa 6’nın üstüne de çıkabilirsiniz.

YENİ BECERİ ÖRNEKLERİ

- 1.Alkış yapmak
- 2.Bacak bacak üstüne atmak
- 3.Elleri bele koyma
- 4.Bir elle çeneyi avuçlama
- 5.Ayakta zıplama
- 6.Tek elle bay bay yapma
- 7.Ellerle kulakları kapatma
- 8.Tek ayak üstünde durma
- 9.Kolları bağlama
- 10.Tek veya çift elle öpücük yollama
- 11.Ellerle gözleri kapama
- 12.Kollarla daireler yapma
- 13.Ellerle yağmur yağdırma hareketi yapma
- 14.Kendi eksenini etrafında dönme

KÜÇÜK KAS BECERİLERİNİN TAKLİDİ

- Küçük kas çalışmalarından önce,ince motor becerileri zayıf olan çocuklarla el parmak kaslarına yönelik egzersizler yapmakta büyük yarar vardır. Bu sebeple şu çalışmaların bazılarını yaptırabilirsiniz:
- Saplı bardaktan kaseye önce kuru fasülye,sonra pirinç, sonra sıvı boşaltmak
- Bir kaseden diğerine kaşıkla önce pirinç, sonra un boşaltmak
- Büyük parça legoları birbirinden ayırma
- Kalın keçeli kalemlerin kapaklarını çıkarıp-takma
- Oyun hamurlarında iki parmakla parça koparma
- Cırt cırt açıp kapatma
- Yumurta kabının içinden minik boncuklar çıkarma
- Oyun hamuruna saplanmış kürdanları tek tek çıkarıp bardağa koyma
- Kürdanları oyun hamuruna saplama
- Masa üstündeki paraları alıp kumbaraya atmak
- Kağıt tabağın çevresine mandal takmak
- **Gerektikçe ipucu sunun ve pekiştireç kullanın.

YUMRUK YAPMA

- Hazırlık çalışmalarından sonra, önce bir elle yumruk yapma daha sonra ise bir elin işaret parmağı ile işaret etme üzerine çalışın.
- Bu becerileri de nesneli büyük kas becerilerine ilişkin sunulan, AŞAMA 1-7 gibi yürütün.
- Çocukla karşılıklı oturun.
- “Böyle yap” deyin ve bir elinizi yumruk yapın.
- Fiziksel ipucu ile bir elini yumruk yaptırın.
- Eller karşılıklı ellere denk gelsin.

BİR ELİN İŞARET PARMAĞI İLE İŞARET ETME

- 2.beceri için “böyle yap” deyin.
- Parmaklarınızı kıvrıp,işaret parmağınızı kaldırın.
- Fiziksel yardım ile çocuğa da yaptırın.

KARIŞTIRMALAR

- Yumruk yapma becerisini ,çocuğun çok iyi öğrendiği bir **büyük kas becerisi** ile 3-3,2-2,1-1, kestirilemez sıra ile çalışın.Ölçüt 5/5 veya 9/10 olsun.
- Başarıya ulaşınca işaret etme becerisini, bir başka iyi yaptığı **büyük kas becerisi** ile karıştırın.3-3,2-2,1-1 ve kestirilemez sıra ile çalışın ve kestirilemez sıra için 5/5 veya 9/10 ölçüt alın.
- Son olarak **yumruk yapma ve işaret etme** becerilerini 3-3,2-2,1-1 ve kestirilemez sıra sıra olarak çalışın.Kestirilemez sıra için 5/5 veya 9/10 ölçüt alın.
- *Toplamda 8-10 tane beceriye ulaşın.*

KÜÇÜK KAS BECERİLERİNİN TAKLİDİ YENİ BECERİ ÖRNEKLERİ

- 1.Bir elin işaret parmağı ile diğer elin avuç içine dokunma
- 2.İşaret parmaklarının ucunu birbirine değdirme
- 3.İşaret parmağıyla burna dokunma
- 4.Parmakları iç içe geçirerek kenetleme
- 5.İşaret parmağıyla dudaklara dokunma
- 6.Diğer parmakları kapatıp baş parmakla okey işareti yapma
- 7.İşaret parmağı ile göz kapağına dokunma
- 8.Nanik yapma
- 9.İşaret parmağı ile dişlere dokunma
- 10.Zafer işareti yapma
- 11.Parmaklarla masada ritim tutma